

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—. — Poštno-čkovni
račun 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali oglasa-
ni vsaka beseda Din 1.20.

Več veronauka v šole!

Papež Pij XI. poudarja v svoji znameniti okrožnici o krščanski vzgoji mladine, izdani zadnji dan lanskega leta, med drugim to-le: »Da ustreza šola pravicam Cerkve in krščanske družine in da jo lahko obiskujejo katoliški učenci, ni zadosti, če jim nudi tudi verski pouk (pogostokrat v preveč pičli meri). V ta namen je nujno potrebno, da ves šolski pouk in ustroj: učitelje, učne načrte in učbenike prešinja krščanski duh pod materinskim vodstvom in nadzorstvom Cerkve v vseh predmetih tako, da bo verski pouk zares temelj in krona vsega pouka v vseh vrstah šol: v osnovnih, srednjih in visokih šolah.«

Ministrstvo prosvete naše države je z najnovejšo naredbo za učiteljišča predpisalo učni načrt, po katerem so za četrti in peti letnik izpuščene vse ure za verski pouk. Potemtakem se z novim šolskim letom v dveh zadnjih razredih učiteljišč verouk ne bo učil v itak že dovolj »pičli meri« dveh ur, marveč se sploh ne bo več učil. Učiteljišča so se razširila od 4 na 5 razredov, veronauk pa naj bi se učil samo v prvih treh razredih.

Mislimo, da se to ni zgodilo namenoma, temveč da je ta pogrešek v učnem načrtu za učiteljišča nastal po pomoti. Ne moremo si namreč misliti, da naš prosvetni minister ne bi bil prepričan, kolikega pomena je verska vzgoja za mladino, zlasti za tiste, ki bodo enkrat poklicani, da sami kot učitelji in učiteljice vzgajajo otroke, ki jim bodo izročeni v šolsko vzgojo. Kako naj tisti, ki sami niso v veri dovolj poučeni in vzgojeni, druge poučujejo in vzgojujejo?!

Mladenci in mladenke, ki obiskujejo 4. in 5. razred učiteljišča, so umsko že dosti razviti ter dostopni raznim

duševnim vplivom, ki vzbujajo v njih dvome o tej ali drugi verski resnici. Kako naj se ubranijo teh dvomov, kako naj se ustavljajo pogubonosnim vplivom verske mlačnosti, brezbržnosti ali celo popolnega brezboštva, ki silijo v nje iz knjig, gledališč, kinematografov in iz družbe? Ne bodo se jih ubranili, če se jim ne da krepko orožje verskega znanja in krščanske znanosti. V moralnem oziru pa so ta leta tako odločujoča, kakor nobena druga doba ne. Kdor se v teh letih pokvari ter postane žrtev strasti, navadno na tem potu ostane vse svoje življenje. Izjeme so redke. In kako naj mladenič ali mladenka ohrani in obrani krepost, ako ga ne vodijo krščanski ideali ter mu ne pridejo na pomoč sredstva milosti, ki jih čuva in deli naša Cerkev?!

Učni načrt za učiteljišča znižuje za zadnja dva razreda verski pouk pod že preveč »pičlo mero« na ničlo. Kako pa bo v drugih srednjih šolah, gimnazijah, realnih gimnazijah itd.? V teh je po najnovejši naredbi prosvetnega ministrstva verski pouk za sedmi in osmi razred znižan od že itak pišle mere 2 ur na še bolj pičlo mero ene ure na teden. Če sta prej dve uri komaj zadostovali za dosego poučnega in vzgojnega cilja, ena ura sigurno ne bo zadostovala. Zakaj in čemu pri tako važni stvari, kakor je veronauk, tako skopariti s časom? Saj gre za najvažnejši in najpotrebnejši pouk! Saj gre za pravo in pravilno izobrazbo duha in vzgojo volje! Gre za krepost mladine, bodočih mož in žen! Gre za najtrdnjšo podlago, ki na njej stoji zvestoba in vdanost državljanov! Zato mislimo, da z novim učnim načrtom še ni rečena zadnja beseda. Več veronauka v šole!

ga načrta v sporazumu z Društvom narodov. Glede Briandovega načrta o evropskih združenih državah je bila predložena od 45 zastopstev raznih držav ta-le resolucija: »Skupščina sprejema z iskrenim zadoščenjem na znanje sklep evropske konference od 8. septembra ter je z njo vred prepričana, da je odločilnega pomena za vzdrževanje miru tesno sodelovanje evropskih držav na vseh področjih mednarodne delavnosti. Izraža svoje soglasno mnenje, da se mora to so-

delovanje vršiti, bodisi v kakoršni koli obliki, v okviru Društva narodov in v popolnem soglasju z njim. Zato poziva vlade evropskih članic Društva narodov, naj nadaljujejo započeta proučevanja s sodelovanjem tajništva in komisij Društva narodov. Francoska spomenica od 1. maja 1930 in na njo podani odgovori jim dajejo zaželeno možnost, da izvedejo proučevanja v zvezi z neevropskimi članicami Društva narodov, kakor tudi z evropskimi nečlanicami. Skupščina želi, da bi se prvi uspehi tega proučevanja čim prej predložili v obliki pravega predloga s poročilom, ki bi naj bilo dovolj zgodaj izdelano, da se predloži že prihodnji skupščini.«

V Španiji vedno bolj narašča republikansko gibanje, ki si daje duška v štrajkih. Spričo teh nemirnih pojavov so skrajni monarhisti proti volitvam v parlament, ki so bile nameravane za letošnji december. Skoraj gotovo je, da bo kralj ponovno segel po diktaturi, ako se položaj ne bo toliko umiril, da bi bile mogoče mirne volitve.

Novo vpostavljene revolucionarne vlade po republikah Južne Amerike so prejele priznanje drugih držav.

Iz nemirne Indije. V severozapadnih deželah Indije se je položaj zelo izboljšal. Nevarnost zbiranja sovražnih plemen je odstranjena in indijska vlada se je zahvalila v posebni brzjavki angleški vojski za zasluge glede odbitja vseh napadov upornih plemen.

Kam bo Nemčija krenila?

To vprašanje so potisnile v ospredje volitve v nemški državni zbor 14. septembra. Izid volitev je presenetil ne samo zunanji svet, marveč tudi Nemčijo samo. Presenečenje pa je radi tega, ker so radikali na levi in desni: na levi komunisti, na desni pa narodni socialisti, dobili pri teh volitvah 11 milijonov glasov. Splošno se je pričakovalo, da bodo glasovi za ti dve stranki narastli. Da pa bodo dosegli takšno višino, ni nihče pričakoval. Razlog za to nepričakovano porast je velika nezadovoljnost širokih ljudskih množic, ki so z glasovanjem za levičarske ali desničarske radikale hoteli izraziti svoj protest zoper sedanje razmere na Nemškem. Da gospodarska prilika v Nemčiji niso dobre, dokazuje dnevno naraščajoče število brez-

V DRUGIH DRŽAVAH.

Iz zasedanja Društva narodov. Skupščina Društva narodov je zaključila razpravo o evropskih združenih državah in sprejela predlog našega zunanjega ministra dr. Marinkoviča, naj se nadaljuje proučevanje Briandove-

poselnih, ki sedaj znaša nad tri milijone, kar pomenja skupno z rodbinskimi člani bedo in stradanje 12 milijonov ljudi.

Kaj so komunisti, ni treba podrobneje tolmačiti. Tudi tega ni treba poudariti, da so nemški komunisti na las podobni ruskim. Ako bi komunisti mogli v Nemčiji ustvariti iste razmere, kot vladajo v Rusiji, bi to danes rajši storili nego jutri. Ruski boljševiki se tega dobro zavedajo. Vsled tega podpirajo nemške komuniste ne samo z navodili, nasveti in ukazi, marveč na najbogatejši način tudi z denarjem. Že od nekdaj so ruski boljševiki obračali s pričakovanjem svoje oči v Nemčijo, hoteč v njej zanetiti socialno revolucijo, ki bi Nemčijo pretvorila v boljševiško državo. Dokler se to ne zgodi, nimajo boljševiki upanja, da bi njihov program v Evropi zmagal. Izid septembrskih volitev, ki je nemškim komunistom prinesel 77 poslaniških mandatov, je boljševike tako vzradostil, da je izvršilni odbor komunistične internacionale v Moskvi poslal nemškim komunistom najsrčnejše čestitke.

Manj znani so našim čitateljem narodni socialisti. Bila je sicer tudi pri nas nekdanja stranka narodnih socialistov, ki pa ni segla tako globoko v široke ljudske mase, da bi jo ljudstvo bilo podrobneje spoznalo. Narodni socialisti na Nemškem so pod vodstvom Adolfa Hitlerja, ki je po svojem poklicu bil gradbeni risar ter ni niti nemški državljani, marveč je bil rojen v Avstriji. Leta 1923 je uprizoril v Münchenu na Bavarskem vstanek ter je v zvezi z znanim nemškim generalom Ludendorffom odstavil berlinsko vlado. Posledica je bila, da je bil v naslednji noči aretiran ter potem obsojen na pet let ječe. Pomiloščen čez nekaj časa, je začel na drugi način vršiti priprave za doseg svojega cilja. Ustanovil je posebno stranko po vzoru italijanskega fašizma ter jo po vojaško organiziral. V to svrhu mu dobro služijo nekdanji nemški oficirji, ki načelujejo posebnim napadalnim četam. Hitler sam ni bil izvoljen, ker ni nemški državljani, njegova stranka pa je pri volitvah dobila 106 mandatov.

Kaj hočejo Hitlerjevci? Napraviti Nemčijo prvo državo na svetu, kakor »matrajo nemški narod za prvi narod, za »nadnarod«. Verzajska mirovna pogodba, ki je Nemčiji vzela Alzacijo-Loreno v prid Franciji in veliko ozemlja v prid Poljski, se mora spremeniti ter vse te pokrajine dati Nemčiji nazaj. Nemčija naj ne plača nobene vojne odškodnine, Youngov načrt, ki določa plačevanje te odškodnine, naj se odpravi. Da se to ne da izvesti brez nove vojne, o tem so narodni socialisti prepričani. Zato pa zahtevajo, da se mora v Nemčiji vpeljati splošna vojaška obveznost ter da se mora Nemčija zopet oborožiti do zob. Vse kakor v nekdanji Viljemovi Nemčiji. Da bi mogli te svoje načrte, ki streme za notranjo revolucijo, izvesti, zahtevajo Hitlerjevci za sebe mesto notranjega ministra v državi in v Prusiji ter mesto vojnega ministra.

Kaj bo storila Nemčija? Katerim potom bo krenila njena politika? Bo li šla v taisto smer, ki jo kažejo radikali na levi in desni? Da nemški narod v celoti ne bo sledil komunistom, je jasno. Tisti, ki so 14. septembra glasovali za komuniste — bilo jih je nad štiri in pol milijona, — gotovo niso vsi prepričani komunisti, marveč nezadovoljneži. Kaj pa bo z narodnimi socialisti, ali bodo šli v vlado? Kar se njih samih tiče, bi radi šli v vlado, najrajše bi sami sestavili vlado ter zavladali po svoje. Toda kaj bi rekel zunanji svet? Že sedaj so se začeli v Nemčiji bati, da se bo zunanji kapital umaknil iz države, novega pritoka zunanjega kapitala ne bo več. Kaj pa naj Nemčija s svojimi neugodnimi gospodarskimi razmerami počenja brez denarja od zunaj?

V teh težkih razmerah se vse oči v Nemčiji in v inozemstvu obračajo v katoliški centrum, ki je, kakor že pove njegovo ime, osrednje nemške politike sedaj bolj, nego kedaj prej. Edino katoliški centrum more Nemčijo rešiti iz sedanjega zapletenega položaja. Na njega stavi največje upe državni predsednik Hindenburg, okoli njega se zbirajo tisti, ki jim je dobrobit države in naroda nad osebno in strankarsko koristjo. Ali se bodo socialni demokratje, ki so v nemškem parlamentu tudi sedaj največja stranka, čeprav so pri volitvah zgubili 11 mandatov — od 153 so padli na 142, — sedaj zavedali svoje dolžnosti napram državi in narodu? Dosedaj so uganjali demagoško politiko, hujskanje in podpihovanje razrednega boja. Od tega so imeli korist le komunisti in narodni socialisti, država pa je trpela.

ZA NEDELJO Krištof Kolumb.

Iz Kolumbove mladosti.

Mož, ki je pokazal človeštvu pot v novi svet, je Italijan Christoforo Colombo ali Christoval Colon, kakor se je imenoval pozneje v svoji novi domovini Španiji. Poročila o njegovi mladosti so pičila. Rodil se je v Genovi leta 1436 in je bil sin Dominika Kolumba, revnejšega meščana, ki je poslal otroka zgodaj v šolo. Kolumb ni bil samo nadarjen, ampak tudi pridn. Znano je o njem, da je imel zelo lepo pisavo in slikati je znal, da bi mu bila lahko ta stroka življenski poklic. Učil se je celo življenje in njegov duh ni klonil pred nobeno težkočo. S 14. letom je prišel na vseučilišče v Paviji. Najljubši predmet mu je bil zemljepis. Po končanih študijah se je podal na morje, po vzgledu svojih domačinov, ki so skušali obogateti s trgovino in vojskovanjem. Eden od njegovih stricev je bil pomorščak in izurjen vojščak, ki se je boril za neapeljskega kralja. Z njim se je udeležil mladi Kolumb vojne za neapeljsko krono, se je boril uspešno v zalivu afriškega mesta Tunis in je spoznal tudi grške otoke. Bila je težavna

ter surova šola življenja; vendar njegovo nabožno mišljenje in čisti polet misli ni pustil, da bi bil podlegel skušnjavam ter nevarnostim pustolovščin. V boju z valovi in morskimi roparji si je pridobil ono hladnokrvnost, krotkost ter jasnost v poveljevanju, kar vse je bilo potrebno za bodočnost njegovega življenja.

Boj za uresničenje velikega načrta.

Po vrnitvi iz vožnje na Irsko se je podal Kolumb v glavno mesto Portugalske Lisabono, kjer so dobili tedaj službo v zemljopisnem podkovani ter podjetni pomorščaki. Tukaj je dozorel njegov veliki načrt.

Kolumb je bil prepričan, da je zemlja okrogla in jo je mogoče objadrti. Čital je mnogo potopisov in najrajši one od Benečana Marka Polo, ki je bil celo na Kitajskem. Slišal je tudi, da so našli ob portugalski obali in pri Kanarskih otokih čudne predmete, ki so morali priplavati po morju daleč iz nekega zapadnega kulturnega kraljestva. Pogovoril se je tozadevno s florentinskim učenjakom Pavlom Toscanellijem, da ne leži velik otok Cipangu, o kojega bogastvu je pripovedoval Marko Polo hajnosti, preveč zapadno od evropske zapadne morske obale in ga je mogoče doseči, ako bi se peljal po morju vedno proti zapadu.

Načrt je bil dober. Ko je pa stopil Kolumb z njim na plan, je zadel povsod na največje pomisleke. Cela zadeva se je dozdevala celo učenjakom tako nova ter nezasiščana, da so smatrali velikega odkritelja za prismojega. Kolumb je razložil svoj načrt v obširnem pismu genovskemu mestnemu svetu in je skušal pridobiti rojstni kraj zanj. Domačini so ga kratko zavrnil.

Kolumb ni obupal. Izprosil si je avdijenco na portugalskem dvoru, in kralj Ivan se je spustil z njim v pogajanja. Vse je bilo le na videz. Drznega moža so hoteli nekoliko potegniti. Pripravili so celo majhno brodovje, ga pustili jadrati proti zapadu, da bi odvzeli tujeu slavo odkritja. Ladje so se vrnile, ker niso nič našle. Začela so se ponovna pogajanja s Kolumbom, ki je pa zvedel o brezvestnosti, katero so uganjali z njim in je pobegnil iz Portugalske.

Sprejel ga je kraljevi dvor v Kastilji na Španskem. Tukaj so poslušali njegova razlaganja, vendar so hoteli, da proučijo njegove načrte učenjaki. Zborovanje znanstvenikov se je vršilo v mestu Salamanka. Večina je bila odločno proti. Očitali so mu, če je on pametnejši nego toliko in toliko učenih ljudi? Kedo za Boga milega zna, da bi bila zemlja v resnici okrogla! Na svetu vendar le ni ljudi, ki bi hodili po glavi in ni dreves, ki bi molela korenine kvišku. Kolumb se je trudil, da bi odstranil te težkoče in pomisleke. Ni imel uspeha. Na dvoru so mu povedali, naj počaka, da bo končana vojna z mohamedanskimi Mavri, potem se bodo mogoče zopet pogajali z njim.

Odkritelj je čakal potrpežljivo in se je preživljal z risanjem pomorskih kart za mornarje. Slednjič je bilo van-